

Belangenverstrengeling

(potentiële) belangenverstrengeling	Geen
Voor bijeenkomst mogelijk relevante relaties met bedrijven	Bedrijfsnamen
<ul style="list-style-type: none"> • Sponsoring of onderzoeksgeld • Honorarium of andere (financiële) vergoeding • Aandeelhouder • Andere relatie, namelijk ...	<ul style="list-style-type: none"> • • • •

Samenvatting

- definitie overdracht en tegenoverdracht
- tegenoverdracht van hinderlijke handicap voor de therapeut/dokter naar handig instrument
- verschillende verschijningsvormen van tegenoverdracht (vergeetachtigheid, verveling, opwinding, hulpeloosheid etc.)
- Wat te doen

OVERDRACHT

1. handeling waardoor men ten behoeve van een ander afstand doet van een recht op iets, vooral m.b.t. eigendommen: *de overdracht van een huis*;
2. het overdragen van een waardigheid: *de overdracht van het rectoraat der universiteiten geschiedt in September*;
3. overdracht van informatie, kennis, behandelverantwoordelijkheid (bijv. ochtendrapport);
4. Overdracht in therapie

OVERDRACHT IN THERAPIE

bij overdracht is sprake van herhaling:

driftimpulsen, angsten of andere gevoelens, fantasieën, verlangens en afweermechanismen die thuis horen bij sleutelfiguren uit **het verleden van de patiënt**

verschuiven naar personen in het heden (in therapie naar de therapeut),

zonder dat de patiënt zich in de regel van deze overdrachtsreacties bewust is.

WAT WORDT OVERGEDRAGEN:

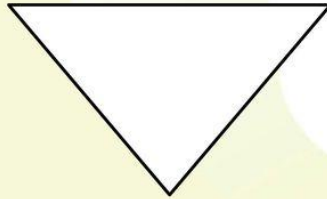
Conflict driehoek

Afweer(D)

Gedrag, gedachten, klachten,
"maladaptieve" gevoelens

Angst/Remming (A)

angst, schuld, schaamte,
"remmende" gevoelens

Gevoel(F)

assertiviteit, adequate boosheid, verdriet,
vreugde, seksueel verlangen, positief zelfgevoel
"adaptieve" gevoelens

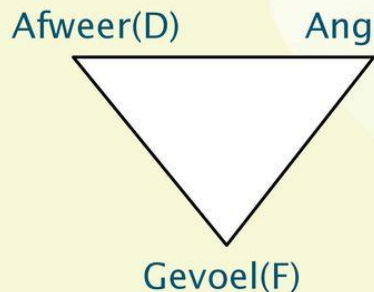
OVERDRACHT VAN WIE NAAR WIE: PERSONEN

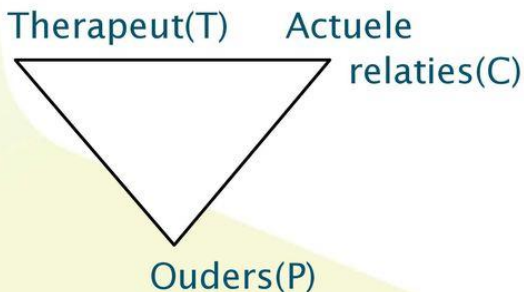
THEORIE

De twee driehoeken van Malan

Conflict driehoek

Personen driehoek

TEGENOVERDRACHT

bij tegenoverdracht is ook sprake van herhaling:

- driftimpulsen, angsten of andere gevoelens, fantasieën, verlangens en afweermechanismen die thuis horen bij sleutelfiguren uit het **verleden van de therapeut**

verschuiven

- naar personen in het heden (bij tegenoverdracht is die persoon de patiënt), zonder dat de therapeut zich in de regel van deze tegenoverdrachtsreacties bewust is.

TEGENOVERDRACHTSREACTIES: VAN HINDERLIJKE HANDICAP NAAR INSTRUMENT

- Oorspronkelijke psychoanalytische definitie:
- unfinished business van de therapeut
- Die moet tegenoverdrachtsreacties beheersen of elimineren, om de patiënt er niet de dupe van te laten worden.

TEGENOVERDRACHTSREACTIES: VAN HINDERLIJKE HANDICAP NAAR INSTRUMENT

- Later: belangrijk diagnostisch materiaal:
- biedt therapeut inzicht in de interpersoonlijke problemen van de patiënt.
- Niet per se alleen persoonlijk verleden van de therapeut,
- evengood actuele levenssituatie
- Culturele/maatschappelijke (voor)oordelen

OPMERKEN VAN TEGENOVERDRACHT

In het algemeen: opmerken dat je je niet gedraagt als 'normaal'
(je gewone professionele zelf), qua

- Gedrag
- Gevoelens
- Gedachten

OPMERKEN VAN TEGENOVERDRACHT

Merk op bij jezelf:

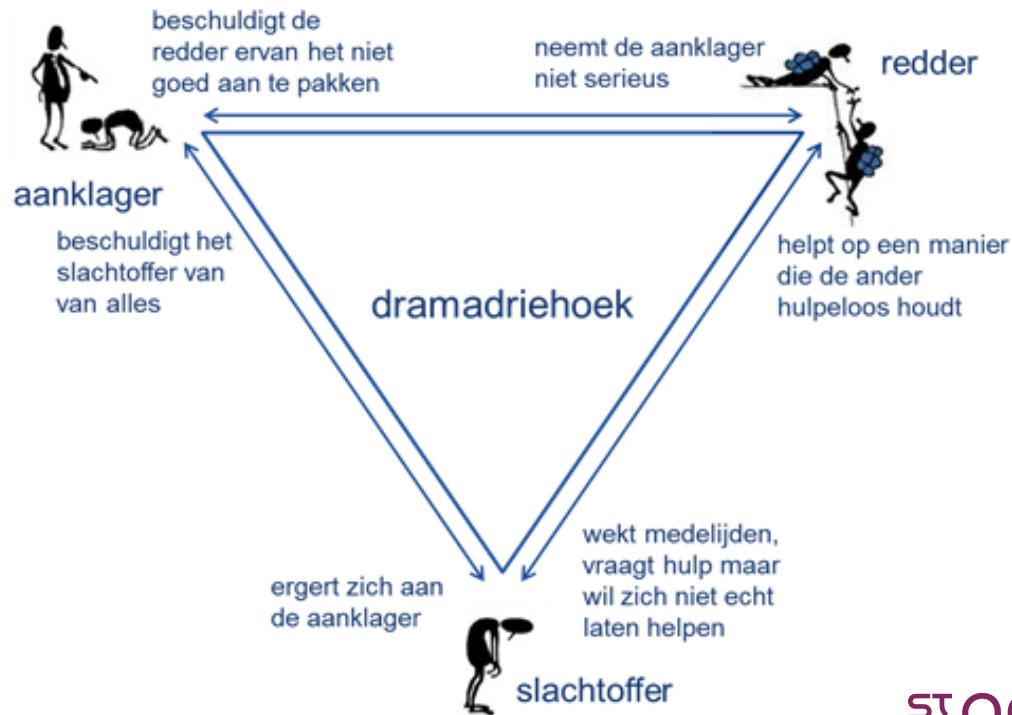
wat er zich bij jou van binnen afspeelt in het contact

observeer wat er daarbij uitspringt

gebruik dat als instrument om de patiënt te begrijpen.

OPMERKEN VAN TEGENOVERDRACHT

Nog een driehoek

TEGENOVERDRACHT: ONGEWOON GEDRAG

- Vergeten afspraak
- Te laat komen
- Gespannen uitkijken naar de afspraak
- Speciale kleding aandoen
- Armen over elkaar houden
- Vuisten ballen
- Ander niet laten uitspreken
- Blokkeren
- Gesprek te kort houden / te lang laten duren

TEGENOVERDRACHT: ONGEWOON GEVOEL

- Ergernis / irritatie
- Opwinding (kwaadheid/sexueel)
- Verdriet
- Schuld / schaamte
- Hulpeloosheid
- Jaloezie /afgunst
- Verveling

VOORBEELDEN: ONGEWONE GEDACHTE

- Ergernis: Wat is dit allemaal zeg!
- Incompetentie: dit kan ik niet
- Neerbuigendheid: moet ik hiervoor komen?
- Minachting: wat een vieze troep is het hier
- Buitengewone behulpzaamheid (reddersfantasie)
- Bagatelliseren: zo erg is het toch nog niet?

WAT TE DOEN?

- Signaleren: vaststellen dat het gebeurt, rustig gesprek vervolgen
- Bij patroon dramadriehoek: uit de complementaire reactievorm gaan
- Bij verwarring/blokken: uit de situatie gaan, andere stoel, glaasje water, toilet
- Indien niet voldoende: zeggen eea te willen overdenken, 2e afspraak, evt. tussentijds overleg met collega
- Overdragen aan collega

GEBRUIKTE LITERATUUR EN DIAS

- Blécourt A de. Overdracht, tegenoverdracht en ageren in de psychoanalyse. Tijdschrift voor Psychiatrie 1974; 16: 678-700.
- Gabbard G.O. Long-term psychodynamic psychotherapy, 2004
- Hafkenscheid A. Tegenoverdracht: van een psychoanalytisch naar een transtheoretisch concept. Tijdschrift voor Psychiatrie 2015)3, 202-209
- De Jonghe F. et al Kortdurende psychoanalytische steungevende psychotherapie, 2014
- Philipszoon D. affectfobietherapie slideplayer